

Научна конференция по случай юбилейна годишнина на специалност Тюркология в Софийския университет

Jubilee Conference on the Occasion of 65th Anniversary of the Department of Turkic studies in Sofia University

Стоянка Кендерова

Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ (България)

Stoyanka Kenderova

St. st. Cyril and Methodius National Library (Bulgaria)

И тази година колегите от специалност Тюркология към катедра „Тюркология и алтаистика“ (Център за източни езици и култури) не изневериха на своята традиция – да отбележат чрез научна конференция 65-годишнината от нейното основаване. Това е първата у нас филологическа специалност, която се базира на източен език и чието начало е поставено през далечната 1952 г. под наименованието „Турска филология“. Тя формира ядрото на Катедрата по ориенталистика, която впоследствие се разраства в Центъра за източни езици и култури, за да обхване в преподавателската и научната си дейност и други региони от Изтока.

През тези 65 години от своето съществуване специалността е ръководена от академични личности, между които проф. Борис Недков, проф. Страшимир Димитров, проф. Емил Боев, доц. Юлия Кирилова и други, допринесли както за нейния престиж, така и за създаването и израстването на редица поколения турколози, тюрколози и османисти. Предвид факта, че тук се изучават езикът, историята и културата на съседна Турция, с чието минало се преплита и

съдбата на нашата страна, специалност Тюркология се отличава със своите приоритети и актуалност. Днес тя подготвя кадри за различните области на науката, дипломатията и практиката, в които е необходимо отличното владение на турския език.

Постиженията на специалността и извоюваният авторитет в академичните среди бяха справедливо отбелязани в поздравителните слова на гостите на конференцията. Приветствия бяха поднесени от ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ проф. Анастас Герджиков, от Техни Превъзходителства посланиците на Република Азербайджан Наргиз Гурбанова и на Република Казахстан Темиртай Избастин, от проф. Мадлен Данова, декан на Факултета по класически и нови филологии, от директора на Центъра за източни езици и култури проф. Александър Федотов, от доц. Ирина Саръиванова, ръководител на Катедрата по тюркология и алтаистика, от ръководителя на катедра „Методика на чуждоезиковото обучение“ проф. Димитър Веселинов, както и от доц. Иво Панов – ръководител на специалност Иранистика и председател на Съюза на преводачите в България. Поздравителни адреси бяха прочетени от името на Югозападния университет „Неофит Рилски“ в Благоевград и от Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“. С особена трогателност бе посрещната и г-жа Сесилия Хазай, директор на фондация за ориенталистични изследвания в Будапеща, носеща името на нейния баща – професор Георг Хазай, работил също в катедрата.

Поради големия брой участници научната конференция „Тюркологията днес – предизвикателства и перспективи“, посветена на годишнината, протече в две зали, а докладите бяха разделени в две секции: „Език и история“ и „Литература и култура“, като част от тях бяха изнесени на турски език. Участваха не само настоящи и бивши преподаватели в катедрата, но и колеги от други факултети и катедри към Софийския университет и Центъра за източни езици и култури, от Шуменския университет, от Пловдивския университет, от Анкарския университет (Турция), от Университета Галатасарай (Турция), от Българската академия на науките, от Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, от Столична библиотека, от Историческия музей – Видин и др.

Както би могло да се очаква, една голяма част от докладите бяха на езиковедска тематика: съвременен състояние на българския книжовен език (Антони Стоилов), проблеми при превода на лингвистични термини на турски език (Осман Сенемоглу), турцизмите във френския език (Димитър Веселинов) и обратно – семантични промени при думите от френски език в съвременния турски език (Мануела Даскалова), интензивност при прилагателните имена (Милена Йорданова), лексикално-семантични двойки в турския език (Харун Бекир), причастни конструкции (Александрина Гюндюан), наименования за части на тялото като израз на локации в турския език (Райна Иванова). Два доклада бяха посветени на граматически категории в турския и азербайджан-

ския език: наставката „dir“ (Иван Колев) и глаголните системи в двата езика (Красен Гулиев). Свързан с ранните години на българската университетска тюркология бе докладът на Валери Стоянов, посветен на Дьорд Хазай. На въпроса за „дискриминираните“ езици в българското езиково пространство се спря Даниела Боянова.

Един от най-ранните документи, съхраняван в НБКМ и създаден през 1477 г. по повод охраната на стратегическата крепост „Султанийе“, ни върна в османската епоха. Докладът поднесе палеографска, езикова и граматическа характеристика на езика от онова време (Стоянка Кендерова, Жана Желязкова). Също на палеографските особености, но този път на няколко надписа от Родопите, се спря колегата Катерина Венедикова, наш най-добър специалист по османска епиграфика. От доста по-късно време, датиран 1858 г., бе друг османски документ със значение за паричната система в Османската империя (Никола Робев). За следосвобожденския период от историята на Видин и съдбата на мюсюлманските култови сгради, пострадали от наводнения, пожари или разрушени, говори Невен Илиев. В миналото ни върна и докладът на Татяна Стойчева „Белгийската мантия и българският калпак“, в който не бе пропуснат и агарянският ямурлук. Цвета Тодорова направи връзката „От ориенталска към европейска София“. Интересен въпрос повдигна и Илияна Чалъкова, представяйки ни турците, „открили“ Америка, според романа на Жоржи Амаду. Всъщност става въпрос за сирийски араби, които, като преселници в Южна Америка от пределите на Османската империя, са възприети като турци.

Голямо разнообразие от теми присъстваха в докладите на колеги от други области на ориенталистиката. За алегорията в средновековната корейска проза говори Александър Федотов. Иранистът Иво Панов представи средновековни персийски писмени и фолклорни паметници, в които се споменават българите. Особеностите на персийски речници, съхранявани съответно в Националната библиотека в София и в Гази Хюсрев-Беговата библиотека в Сараево, бяха разгледани от Марио Аппен. На начина, по който се чете името Мухаммад в съхранените до днес арабописмени паметници – като Мехмед или Мохамед, се спря Анка Стоилова.

Тринадесети век бе отразен с краткото съобщение относно мистиката в творчеството на Мевляна Джелиледдин Руми. До този период се докосна и Невена Граматикова с изложението си за културата на алевийско-бекташийските общности като последователи на Юнус Емре. Още един материал, този път посветен на традициите, свързани с бременността, раждането и отглеждането на детето, ни представи света на алианите в българските земи (Емилия Караханова). Към тази тематика ще допълним и доклада, посветен на традиционната култура на някои тюркоговорящи народи в района на Кавказ (Ружа Нейкова), както и на татарското население в Североизточна България (Венета

Янкова). Два други доклада имаха отношение към турската народна писмена и устна култура: религиозни и мистични текстове в сборниците „джьонк“ (Ирина Саръиванова) и разнообразната житейска тематика в песните „мани“ (Михаил Янчев).

Не беше подминато и едно явление, което в последното десетилетие характеризира не само българския телевизионен екран. Става въпрос за проникването на турските сериали като резултат от разрастващата се филмовата индустрия в Турция (Тотка Монова). Съвсем съвременно звучене имаше и докладът „Турция, България и Новият път на коприната на КНР“, който поставя икономически и стратегически въпроси, включително и пред българската страна (Александър Алексиев).

Всички доклади от научната конференция са публикувани в сборник, част от научен проект¹ по отбелязването на юбилейната годишнина, ръководен и успешно реализиран от доц. Милена Йорданова.

Проф. д-р Стоянка Кендерова

Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ (България)

Адрес: бул. Васил Левски № 88, 1504 София, България

✉ kenderovastoyanka@yahoo.fr

Prof. Stoyanka Kenderova, PhD

St. st. Cyril and Methodius National Library (Bulgaria)

Address: 88 Vasil Levski Blvd., 1504 Sofia, Bulgaria

✉ kenderovastoyanka@yahoo.fr

¹ Проектът на тема „Туркологията днес – предизвикателства и перспективи“ е финансиран по ФНИ с Договор № 80-10-91/20.04.2017 г.